

עוצו עצה

על ארגון 'עצת נפש' לתמיכה בהומזאים דתיים, מיסודו של הרב שלמה אבינר

זאב דרוך

אלי תן לי את השלווה
לקבל את הדברים אשר אין ביכולתי לשנותם
כוח - לשנות את הדברים
אשר ביכולתי לשנותם
ואת התבונה להבחין בין השניים
תפילת השלווה (מחבר אלמוני)

הנכונות לעסוק בנושא ההומוסקסואלים והלסביות בחברה הדתית צצה רק לאחרונה. לא קשה להבין זאת - מדובר בנושא טעון מאוד, הן

מבחינה חברתית והן מבחינה הלכתית. ההתמודדות הנפוצה עד כה הייתה לעצום את העיניים ולומר: 'אצלנו אין דבר כזה' ובכך לפטור את העניין. אמירה מסוג זה, כנראה, כבר בלתי אפשרית היום. הדיון בנושא נפתח וישנה הכרה בכך שגם אצלנו זה קיים. כך, הסרט הדוקומנטרי 'לפניך ברעדה'; ספר סיפורי החיים 'ארון בתוך ארון' מאת עירית קורן; פורום האינטרנט המיוחד להומזאים ולסביות דתיים וחשיפתו בתקשורת (באתר הפופולרי 'זאללה');

ושאלות הלכתיות רבות שמופנות לרבנים על ידי גולשים באתרי אינטרנט דתיים¹ - כולם מעידים שהנושא כבר אינו בגדר 'טאבו'. ואולם, ההתמודדות המעשית עדיין קשה ביותר, ודאי בקנה מידה מערכתי.

הכתוב הוא קרימינולוג יישומי, יהודי שומר מצוות והומוסקסואל.

גם בעיתון זה התפרסם מאמר המכיר ב'תופעה' - הרב רונן לוביץ כתב על 'סלידה, סובלנות, או מתירנות - יחס היהדות להומוסקסואליות' (דעות 11, אלול תשס"א). ואולם, מאמרו התמקד בהתייחסות הציבורית הדתית הראויה לנושא, ובשום מקום לא מצאנו התמודדות דתית עם האדם עצמו ומצוקותיו. מהו המענה הדתי - החברתי וההלכתי - שניתן להציע לאדם שמתוודה: "אני הומו דתי"?

ארגון 'עצת נפש' מהווה ניסיון דתי ראשון בארץ להתמודדות מעשית עם הקונפליקט, לא רק ברמה של תשובה הלכתית עניינית, אלא גם ברמה האישית. 'עצת נפש' הוקם לפני כשנתיים

המרכז משלב קו סיוע טלפוני של מתנדבים; אתר אינטרנט שבו ניתן לקרוא מאמרים על מטרות האתר ועל דרכים לטיפול בנטייה מינית; פורום באתר שמאפשר למי שנתון במצוקה להתבטא; ולאחרונה הוקמו גם קבוצות תמיכה למתמודדים ונעשות פעילויות הסברה (בעיקר במסגרת האתר) בקרב מורים ומחנכים. מטרתו המוצהרת של המרכז, כפי שהיא מופיעה באתר, היא לעזור לאנשים דתיים הרוצים לשנות את נטייתם המינית ולתמוך בהם בהתמודדות הקשה. קו החשיבה שנוקט הארגון מבוסס על האקסיומה שלפיה נטייה חד-מינית היא הפרעה פסיכולוגית, בדומה להתמכרויות או למחלת נפש,

וכי ניתן בהחלט להתגבר עליה, בכלים טיפוליים מתאימים בשילוב אמונה דתית. זהו הארגון היחיד שנתמך על ידי רבנים, ולכן זוהי הכתובת היחידה הקיימת עבור ההומוסקסואל הדתי, בחיפוש אחר תשובות לשאלותיו (כל גולש באינטרנט שיקליד במנוע חיפוש ישראלי את המונח 'הומוסקסואליות' - יגיע מיד לכתובת האתר, מן הראשונים ברשימה שמתקבלת). מאמר זה ינסה לבחון את האופן שבו מתמודד הארגון עם הנושא, וינסה לדון ביתרונותיו

ברוך משנה הבריות, מתוך כתב יד 'סדר ברכת המזון עם ברכות הנהנין', וינה 1740

ווחן און יכטמין אחר
חודר חין גלווער ג
יחכטאן דיח ברכה
ברוך
אתה ייט אהינו
מלך העולם
משנה זה
הבריות

ביוזמתו של הרב שלמה אבינר, רב היישוב בית אל וראש ישיבת 'עטרת כוהנים'. מטרתו לטפל בסוגים שונים של מצוקות המתעוררות בקרב הנוער הדתי, אך עיקר תשומת לבו מוקדשת להומוסקסואלים ולאוננות בקרב בני נוער (בלשונם 'נטיות הפוכות' ו'אי-שמירת הברית').

לצד חסרונותיו. היוזמה עצמה ראויה כמובן לכל שבח. מעיון באתר עולה שאנשים רבים מוצאים ב'עצת נפש' אהן קשבת למצוקות שאינם יכולים לגלות לאיש. ברור גם שההקלה שהם חשים במוצאם אהן קשבת ותקווה לשינוי, מסייעת להם

פסיכואנליטיקאים אחדים, רובם נוצרים שמרנים, טוענים כי נטייה מינית ניתנת לריפוי, כי הפסיכולוגיה המודרנית מזניחה את ההומוסקסואלים שרוצים להשתנות, וכי בשם הפלורליזם יש לאפשר גם למי שרוצה לשנות את נטייתו לעשות זאת

יותר, דימויים העצמי גבוה, הם נחושים, יצרניים ומסוגלים לקשרים ארוכי טווח – וכמו כן הם חשובים פחות למחלות ולמשברים.⁹

האם ניתן לשנות נטייה מינית? האם רצוי לעשות זאת?

בתחילת ימי מדע הפסיכולוגיה (במאה ה-19) נחשבה נטייה מינית חריגה למחלה. בד בבד עם המעבר של העולם המערבי מתפיסות דתיות לתפיסות מדעיות, החל להיעלם היחס אל ההומוסקסואליות כאל חטא דתי, והושם דגש על היותה, כביכול, מחלה הנתונה לריפוי. יחס זה התחיל להשתנות בשנות ה-50 של המאה ה-20, בעיקר כתוצאה ממחקריהם של חוקרים כגון אלפרד קינסי, שהראה שקיים אחוז לא זניח של הומוסקסואלים באוכלוסייה; ואוולין הוקר, שהראתה כי הומוסקסואלים אינם שונים מבחינת בריאותם הנפשית, משאר האוכלוסייה.¹⁰ כאמור, השינוי התפיסתי שנוצר הוביל בסופו של דבר לכך שב-1973 הוציאה האגודה הפסיכיאטרית האמריקאית את ההומוסקסואליות מספר האבחון הפסיכיאטרי. כיוון שטיפולים לשינוי הנטייה המינית של הומואים ולסביות לא נשאו פרי, ולרוב השאירו את המטופלים מתוסכלים יותר,¹¹ החל הטיפול בהומוסקסואלים ולסביות במהלך שנות ה-70 וה-80 לשנות מגמה, ולהתמקד לא בשינוי הנטייה אלא בהסתגלות אליה, בקבלתה ובהגשמתה במסגרת חברתית מתאימה – גישה המכונה

מכלל האוכלוסייה (לפי ההערכות, בין 5-10 אחוזים).³ ידוע כי לא ניתן ליחס את הנטייה ההומוסקסואלית למבנה תרבותי מסוים או למערכת ערכים מסוימת – ואכן, התנהגות הומוסקסואלית יציבה וקבועה נפוצה גם אצל מינים רבים של בעלי חיים.⁴

משנות ה-90 הולכות ומצטברות עדויות על כך שהבסיס לנטייה המינית – כפי ששיערו מומחים בתחום מזה זמן רב – נקבע במידה רבה על ידי גורמים ביולוגיים: גנים, הורמונים ומבנה המוח. קיומו של בסיס ביולוגי לנטייה מינית הומו/הטרסקסואלית כבר הוכח במידה רבה, והשאלה שנותרה פתוחה היא, מהו המשקל היחסי של גורמי תורשה וביולוגיה אלה לעומת גורמי הסביבה.⁵ ואולם, גם בהנחה שנטייה מינית נקבעת במידת-מה גם על ידי גורמים סביבתיים, ברור ומוסכם שעצם הנטייה איננה מהווה בחירה רצונית מודעת, וככזו, היא לרוב איננה ניתנת לשינוי באופן שרירותי-רצוני.⁶

ידוע שאנשים הומו-לסביים שאינם שלמים עם נטייתם נוטים יותר להתאבד (במיוחד בגילאי ההתבגרות), או לפתח התנהגויות של הרס עצמי כגון התמכרות, התקפות דיכאון וחרדה. מחקרים מראים גם כי הם 'נתקעים' פעמים רבות בתהליך צמיחתם האישית, בפיתוח הקריירה שלהם וכדומה.⁷ עוד ידוע כי חד-מיניים רבים שכופים על עצמם נישואין עם בני המין השני, מאמללים לרוב את עצמם ואת בני זוגם.⁸ לעומתם, אלה שמצאו דרך להשלים עם נטייתם הם יציבים

בהתמודדותם שהיא לגמרי לא קלה מבחינה רגשית ודתית. אולם, לא ניתן לקיים דיון בנושא היחס הדתי לנטיית מיניות והניסיון לשנותן, במנותק מן התמונה הכללית יותר של יחס עולם בריאות הנפש לסוגיה, מבחינה מקצועית ואתית.

היה הומוסקסואליות?

נפרוש תחילה כמה מסקנות המקובלות היום בקרב החוקרים, חלקן מנוסחות על דרך החיוב וחלקן על דרך השלילה.

הנטייה ההומוסקסואלית איננה מחלה, סטייה או פתולוגיה. הומוסקסואלים ולסביות הם אנשים בריאים ויציבים בנפשם, בדיוק כמו כל שאר האוכלוסייה. הם מסתגלים חברתית בצורה טובה – כל עוד החברה לא מונעת זאת מהם – ורבים מהם אף תורמים לה תרומה משמעותית.² בעקבות מחקרים רבים שהוכיחו זאת, החליטה האגודה הפסיכיאטרית האמריקאית כבר לפני שלושים שנה, בשנת 1973, להוציא את ההומוסקסואליות מן הספר הרשמי המונה ומאבחן בעיות פסיכיאטריות (DSM). בעקבותיה הלכו ארגוני הרפואה והמטפלים (פסיכולוגים, עו"סים וכו') בארצות-הברית ובאירופה, ובסופו של דבר – גם ארגון הבריאות העולמי.

מדובר בתופעה הקיימת בקרב כל העמים וכל התרבויות לאורך ההיסטוריה – מיוון העתיקה ועד מצרים, מן האינדיאנים ועד איי האוקיינוס השקט – הנטייה קיימת בקרב אחוזים אחדים

מצעד הגאווה, ירושלים 2003

אנשי 'עצת נפש' מתעלמים גם מכמות נכבדה של מחקרים המעידים על אופי אישיותי של הנטייה מינית, וגם מכך שרובם המכריע של המטופלים לא סובל מעצם הנטייה המינית אלא רק מן הלחץ החברתי שבא בעקבותיה

כדי שתדע שיש עוד רבים כמוך שעברו את מסע הייסורים והתלאות הזה והיום הם כבר רואים את האור[...] הם הצליחו להגשים חלום, להתחתן ולהקים משפחה.¹³ דוגמאות מן המאמרים ממחישות את הקו המנחה של הארגון: במאמר 'הבלתי אפשרי' נטען שהאדם מסוגל לשנות כל דבר בחייו, לו יחפץ בכך:

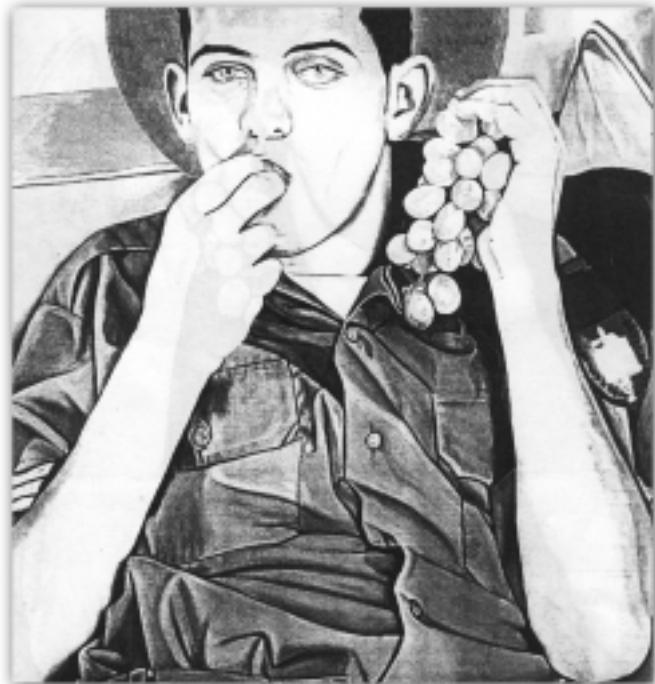
אם רק נדע להעריך את יכולתנו, כבר יהיה בנו את הכוח הנדרש להתגבר על כל המצבים. מילים אמפטיות אלה מטילות למעשה על הפונה את האחריות על נטייתו המינית, ומכאן שהישארות בנטייתו ההומוסקסואליות היא כישלון האישי. המאמר הבא המופיע באתר, 'כוח התשוקה', פונה אל ההומוסקסואל ומציע לו הבנה:

דחפין אינם מסתפקים, כדרכו של היצר, בדברים המותרים, והם רומזים על כוונתו להמשיך וללכת אחרי כל מה שיזדמן [...] תוכנו של הדחף הגדול הזה, הוא הרגשת החסרון. כדרכו של היצר, הוא מציע לך סיפוק רגעי זמני, בהישג יד[...] אתה מרגיש חסר מבחינה מינית או תפקודית. אביך או אמך השאירו עליך בילדותך רשמים שליליים חזקים שגרמו לבעיות בהתפתחות הרגשית שלך, אתה מרגיש חסר בגבריות, ומנסה למלא את זה דרך קשרים שליליים עם זולתך [...].

מעגל האחריות מתרחב אם כן – גם ההורים אשמים, שכן הטרוסקסואליות היא נחלתם של אלה שזכו לילדות מאושרת. ההומוסקסואליות, לעומת זאת, לשיטת 'עצת נפש', נובעת מתחושת חיסרון והיא תוצאת ההידרדרות של אותם נערים ונערות שלא שלטו בעצמם ונגררו אחרי היצר. אם עד כה חיזקו המאמרים בקורא את הצדדים החיוביים שבו, והביעו הכרה בקשיים הניצבים בפניו, הרי שהמאמר התורני המסכם, שכותרתו 'תועבה חד-מינית', משדר עוד פחות אמפתיה: "למה מתייחסים לגבר הבוחר לחיות עם גבר כעל תופעה מגעילה?" שואל הכותב. "גם בלי התורה כלולו מבינים שזו תועבה", הוא מסביר, ללא נימוק לתובנה שיש בתיעוב. והפתרון: "מקד את החסרונות שלך בחיזוק הגבריות שלך, לצאת מהבושה והבדידות, על-ידי התמודדות מול חסכים באישיותך."

עצמאי כהתארגנות טיפולית ומחקרית, אלא כזרוע טיפולית של ארגונים נוצריים דתיים בארצות-הברית, שכידוע רואים בהומוסקסואליות חטא חמור. בראש הקבוצה עמד פרופ' צ'ארלס סוקרידס (Socarides), פסיכואנליטיקאי בכיר, שכבר ב-1973 הוביל את ההתנגדות להוצאת ההומוסקסואליות מרשימת

"טיפול מעצים" – affirmative therapy. לקראת תחילת שנות ה-90 נעלמה כמעט לחלוטין הגישה הטיפולית המצדדת בשינוי הנטייה, כיוון שלא נרשמה כל הצלחה משמעותית בטיפולים המוכרים (אדרבה – הטיפול גרם, כאמור, אף לנזק), וגם בשל הראיות ההולכות ומצטברות על קיומה של תשתית ביולוגית-גנטית לנטייה

רפי דיגן, ענבים, מתוך הסידרה "חיילים" 2002

מחלות הנפש.¹² בכיר אחר בארגון הוא הפסיכולוג הקתולי ג'וזף ניקולוסי (Nicolosi), העומד בראש קליניקה על שם תומס מאקבינאס. הם ופסיכואנליטיקאים נוספים, רובם נוצרים שמרנים, טוענים כי נטייה מינית ניתנת לריפוי, כי הפסיכולוגיה המודרנית מזניחה את ההומואים שרוצים להשתנות, וכי בשם הפלורליזם יש לאפשר גם למי שרוצה לשנות את נטייתו לעשות זאת. ברוח זאת עובד גם ארגון 'עצת נפש'.

האתר

באתר האינטרנט של הארגון מופיעים כאמור מאמרים, הנחיות למורים ולהורים, תיאור סדנה המכונה 'מסע אל הגבריות', וקישורים נוספים. המרכז מצהיר כי הוחלט לפתוח את האתר

המינית, ומשום שלמעשה כבר לא נמצאה כל סיבה לשנות מה שאינו בגדר מחלה או סטייה.

ואולם במקביל, בתחילת שנות ה-90, התגבשה בארצות-הברית קבוצה של פסיכואנליטיקאים מהזרם השמרני. קבוצה זו ממשיכה לראות בנטייה החד-מינית סטייה, ולטפל בה בכלים שאותם גיבשו לפני 30-40 שנה, בתוספת תכנית ידועה המכונה '12 הצעדים' – תכנית המיועדת בדרך כלל לטיפול בהתמכרויות. אנשי הקבוצה מכנים את הטיפול שאותו הם מציעים 'טיפול המרה' (reparative therapy) – טיפול שאמור לשחזר את ההטרוסקסואליות של המטופל. קבוצה זו, NARTH שמה (איגוד לאומי לחקר ההומוסקסואליות וריפוייה), לא קמה באופן

האם הגיעה העת שבה ידונו רבנים ומחנכים בציבור הדתי בפתרון שיאפשר להומואים ולסביות דתיים לחיות בצורה גלויה בקהילתם מבלי לוותר על נטייתם למען דתם, או מבלי לוותר על דתם למען נטייתם?

כמו כן מתואר כי לכולם היה מכנה משותף אחד: גבריות לקויה. היעדר ביטחון עצמי, הערכה עצמית נמוכה, שנאה עצמית, התנהגות נשית, פחד מדחייה, נרקיסיזם, בושה מרעילה, הם רק רשימה חלקית של סוגיות בלתי פתורות שכולן קשורות לבעיית זהות גברית. הפנייה אל הקורא להצטרף אל הסדנה הזו מנוסחת באופן חד משמעי, כך:

השינוי הוא אפשרי, הֶלְמָה התקווה. כל אחד יכול להשתנות. השינוי הוא אפשרי [...] גם אתם יכולים להשתנות, אם תרצו. השינוי הוא כאן, קרוב. השינוי הוא אפשרי. תשאלו את מי שכבר השתנה.

ראינו, אם כן, כי ארגון 'עצת נפש', מאמץ במידה רבה את הדרך של NARTH האמריקאי. לאור סקירה ראשונית זו, חשוב לגעת בקצרה בכמה טעויות נפוצות וקריטיות שבהן לוקה הגישה הזו.

1. ראשית, עד היום, כאמור, אין כל הוכחה מחקרית לכך שהטיפולים המוצעים עוזרים לשינוי בסיסי של הנטייה המינית. לא נעשה אף מחקר רציני במתודולוגיה ראויה – הפרסומים עד כה מבוססים רק על דיווח עצמי של המטופלים, ללא כל קבוצות ביקורת – וגם שיעור ההצלחה של הטיפולים הללו עומד תמיד על מיעוט מקרי המטופלים.¹⁴ מנגד, מחקרים מראים כי פעמים רבות טיפול זה גרם לפגיעה נפשית קשה במטופלים.¹⁵ למרבה הצער, גם טיפולים שהוכתרו בהצלחה הסתיימו במקרים ידועים אחדים במפח נפש.¹⁶ אירועים כגון אלו אינם מגבירים, כמובן, את האמון ברעיון כי שינוי נטיות מיניות הוא בגדר אפשרי.¹⁷

2. הנחה בסיסית של טיפול ההמרה (reparative therapy), שבאה לידי ביטוי בין השאר בספריו של ניקולוסי,¹⁸ היא שההומוסקסואל סובל ממחסור בזהות גברית ולכן הוא מחפש אותה אצל בני מינו ואינו מסוגל לקיים קשר עם אישה בגלל חוסר ביטחון עצמי.¹⁹ ההנחה היא שכשהוא יתחבר לגבריות שלו הוא יוכל לתפקד כגבר לכל דבר. בעייתו של ההומוסקסואל, לשיטה זו, נובעת בעיקר מקשר לקוי בינו לבין אביו בעודו

עדי נס 1999

כאנומליה גדולה, חידתית ואניגמטית; המורים לא יבקרו את אישיותו של החניך הפונה אליהם, אך כשאותו חניך יפנה בעצמו ל'עצת נפש' הוא ימצא ביקורת נוקבת על עולמו הרגשי, על התבגרותו הלקויה, על דימויו הגברי, ועל האופן שבו הוא מנהל את חייו. ב'עצת נפש' מודעים לכך שמורה שינוי בתלמיד על נטיית המינית, לא יקדם אותו לקראת פתרון (כלומר שינוי הנטייה) אלא רק יבצר אותו בדל"ת אמות של סודיות והסתרה. אך הם שומרים לעצמם, כגוף מקצועי-כביכול, את הזכות לבקר את הפונה אליהם, להציג בפניו את האנומליה של חייו, להנכיח בתודעתו את האשמה והבלבול, למנוע ממנו מידע ממשי ועדכני על הציבור ההומו-לסבי ולתייג אותו תחת סטריאוטיפים מיושנים. כך, בתיאור של סדנת 'מסע אל הגבריות', מסופר על המשתתפים ההומוסקסואלים כי

כולם נשאו עמם [...] את פצעי הילדות שטרם הגלדו. את הכאב על תשומת הלב, החיבה והאישור שמעולם לא קיבלו מאביהם. כולם הביאו עמם את המסכות, ההגנות והמחסומים הרגשיים שיצרו בילדותם, כדי לא להיפגע שוב [...] לכולם היה פחד בעיניים, שאמר 'גברים יפגעו בי'."

מעניין לבחון את ההנחיות למורים שמופצות באתר. האתר מנחה את המורים להקשיב, לתת כתף, ליצור מקום בטוח ויציב שאליו יוכל החניך לפנות. כך, בין השאר הם מציעים:

הראה לו שאתה אוהב אותו ושתחושות אלה אינם באשמתו. תסביר לו שאתה שם בכדי להקשיב לו ולתמוך, מתי שרק ירגיש צורך בכך. אל תהיה ביקורתי כלפיו. תן לו תחושה טובה. גם אם תצטרך לתת ביקורת, אל תבקר את אישיותו. מומלץ לקבל הכוונה מאיש מקצוע או לפנות ל'עצת נפש'.

כמורכב מציעים הכותבים להימנע מלומר את הדברים הבאים:

אתה לא חושב שהמחשבות האלה הם מזרות? מחשבות כאלה הן טמאות. אולי אתה מדמיין? תשכח מזה ותמשיך הלאה עם החיים שלך.

אלא שיש סתירות מרכזיות בין ההנחיות המופצות למורים, ובין המסרים שמקבל ההומוסקסואל עצמו שפונה אל הארגון. למורים העצה היא שלא לומר: "מחשבות אלה הן טמאות"; ואילו האתר מגדיר הומוסקסואליות באופן חותך כ"תועבה חד-מינית". המורים ימנעו מלומר: "אתה לא חושב שהמחשבות האלה מזרות?" ואילו באתר, הנטייה החד-מינית מוצגת

נולד העולם משנה זה הבריות:

מדוע אנשים כה רבים, משקיעים כל כך הרבה זמן ומאמץ בשינוי נטייה כל כך טבעית, כל כך בלתי-נפרדת מנפש האדם, שאינה חולנית, אינה רעה באופן מהותי וגם לא מזיקה לאיש?

ילד, וכן מקרבה רבה מדי ששררה בילדותו בינו לבין אמו, קרבה שבעקבותיה הוא "לא מרגיש מספיק גברי" ולא בטוח בזהותו המינית (הפרעת זהות מגדרית). כאמור, הנחה זו מבוססת ברובה על בורות. הומואים ולסביות רבים הנם בטוחים לחלוטין בזהותם כגברים וכנשים. מחקרים רבים הראו שהבעיות הנפשיות של הומואים ולסביות לא עולות, לא בתדירות ולא ברמת הקושי, על בעיות דומות שיש בקרב הטרוסקסואלים. חלקם אולי סובלים אכן ממה שמכונה 'הפרעת זהות מגדרית' - באותה מידה שחלק מהטרוסקסואלים סובלים ממנה. אבל אין לה קשר לנטייה מינית ולכן אין גם כל ערובה לכך שכאשר אדם יהיה שלם עם זהותו המגדרית, משהו ישתנה בנטייתו המינית. להפך, סביר להניח שהשלמה אפילו תחזק את הנטייה, כי כך האדם ירגיש יותר בטוח בעצמו.

3. דגם של התמכרות אינו רווונטי כלל לגבי נטייה מינית, מהסיבה הפשוטה שהיא איננה התמכרות. לכן תמוה הטיפול בתכנית 12' הצעדים'. תכנית זו יכולה לעזור בהתמכרות לסקס - הומוסקסואלי או הטרוסקסואלי, אבל לא בשינוי הנטייה עצמה. ועוד: בבסיס התכנית 12' הצעדים' עומדת ההנחה שהנטייה להתמכרות היא חלק מאישיות המכור, ולכן צריך לקבל אותה ולהפסיק להילחם בה. לפי זה, על האדם ההומוסקסואלי שמטופל ב"12' הצעדים" לקבל את עצמו ככזה באופן בסיסי. ואולם, כל זה דאי לא מתיישב עם הטענה היסודית של 'עצת נפש' ושל NARTH לפיה כל הומוסקסואל הוא בטבעו האמיתי הטרוסקסואל, וכי הומוסקסואליות אמיתית לא קיימת כלל.

למעשה, בבסיס הבחירה לנהוג בהומוסקסואליות כבהתמכרות מונחת טעות חמורה הרבה יותר. המטופל יוכל אולי לחיות בלי יחסי מין - אך האם יחיה חיים מספקים ללא קשר משמעותי? בעצם, נשלל ממנו אחד משני הצרכים הפסיכולוגיים הבסיסיים ביותר - צורך באהבה ובהשתייכות.

4. אנשי 'עצת נפש' מתעלמים גם מממות נכבדה של מחקרים המעידים על אופי אישיותי של הנטייה מינית, וגם מכך שרבים מן המטופלים - אם לא רובם המכריע - לא סובל מעצם הנטייה המינית אלא אך ורק מן הלחץ החברתי שבא בעקבותיה.

על הנחות יסוד אלה, המוטעות בעיניי, מבוסס מרכז הסיוע 'עצת נפש'. הדעות המנחות אותו אינן מקובלות על מטפלים ואנשי מקצוע מזה 30-40 שנה, להוציא, כאמור, מיעוט המחזיק בהשקפות חברתיות קיצוניות, וקבוצה זניחה (מבחינה מחקרית) של פסיכואנליטיקאים אמריקאיים. לטענתי, השקפות אלה מבוססות על פחדים ועל דעות קדומות.

המגמה הכללית של 'עצת נפש' מסמנת את הנטייה המינית השונה כאויב, ומנסה "לשחרר" אנשים ממנה, קרוב לוודאי שללא הצלחה יתרה. מההודעות שמשאירים זה לזה הגולשים בפורום אתר האינטרנט 'עצת נפש', עולה תמונה קשה מאוד ומרגשת. מצד אחד, מדובר במשתתפים שנמצאים בהתמודדות קשה וכואבת ותומכים בכל כוחם זה בזה. עוצמת האמונה הדתית שלהם - כמו גם עוצמת קשייהם ומצוקתם - קורעת ריקיעים. מצד שני, מהשיחות ומההודעות ברור לגמרי שנטייתם של רוב המשתתפים רחוקה מלהשתנות. עבור חלקם, 'עצת נפש' היא האוזן הקשבת הראשונה בחייהם, הזדמנות ראשונה לדבר על התגרותם ועל המצוקות שבהן הם נתקלים בחיי היום יום. לשיחות כאלה ייתכן שיש חשיבות בפני עצמה. אבל המטרה העיקרית - שינוי הנטייה - לא מושגת. מדובר באנשים טובים ורגישים שנידונים לקוות לשמוח-ליפול-להתחרט- לשנוא-את-עצמם-לקום-וללכת-כדי שוב ליפול וחוזר חלילה. והלוא תהליך כזה עלול לגזול את כל הכוחות הנחוצים לצמיחתו של אדם - בתחום הרוחני, הרגשי, האישי - וגם הדתי. לתהליך הזה אין תכלית, שכן מדובר בכרוניקה של נפילה הידועה מראש.

שאלה עקרונית שצריכה להישאל היא, מדוע אנשים כה רבים, גם בארץ וגם בעולם, משקיעים כל כך הרבה זמן ומאמץ (שלא לדבר על כסף) בשינוי נטייה כל כך טבעית, כל כך בלתי-נפרדת מנפש האדם, שאינה חולנית, אינה רעה באופן מהותי וגם לא מזיקה לאיש? התשובה לשאלה הזו היא, כמובן, הלחץ החברתי, המעביר אנשים רבים על דעתם ועל דעת קונם. אנשים מוכנים לנסות הכול כדי

להתאים את עצמם לציפייה החברתית. במקרה שלנו, משולבת בכך, כמובן, גם אמונה חזקה בכך שאיסור משכב זכר המקראי אוסר כל קשר הומוסקסואלי ורואה בכך 'תועבה'. הדתי ההומו-לסבי נמצא במבוי סתום ובסתירה פנימית עמוקה ביותר: הוא נטוע עמוק באמונתו הדתית הכנה, ורוצה בכל נימי נפשו להקים בית נאמן בישראל ולבנות משפחה שגם תגשים ציווי דתי חשוב וגם תאפשר לו קבלה חברתית נרחבת יותר. נטייתו הפנימית, החזקה לא פחות, והמהווה חלק אינטגרלי מאישיותו, נתפסת בעיניו פעמים רבות, עוד בטרם באה לידי ביטוי כלשהו, כמשהו 'סוטה', 'רע', 'חולני' ו'מופקר'. מצב כזה מקשה מאוד על האדם לקבל את עצמו ואת נטייתו. אין לו גם תמיכה חיזונית. רשת התמיכה המיידית והרגילה, הורים וחברים, לא יכולה להיות לעזר במקרה זה. להפך, גילוי הנטיות ה"הפוכות" עלול רק להרחיק אותם. כיוון שכך, נראה שלא נותר לו אלא לנסות להשתנות - וכאן בדיוק נכנסת 'עצת נפש' לתמונה.

מהן האפשרויות העומדות לפני אדם דתי בעל נטייה הומו-לסבית? נישואין - שמובילים לאומללות שלו ושל בן/בת זוגו, ברוב המקרים מגיעים לשקרים ולבגידות מכוערות; חיי התנזרות ובדידות - על המחיר הנפשי הכרוך בכך; טיפול לשינוי הנטייה - שמקשה את השנאה העצמית ואת הלחץ הפנימי, אך אינו מסוגל לפתור את הבעיה העקרונית; ייאוש מן המאבק ועזיבה כללית של אורח החיים הדתי; והמוצא האחרון שלצערנו מתרחש לא מעט - התאבדות. האם הגיעה העת שבה ידונו רבנים ומחנכים בציבור הדתי בפתרון שיאפשר להומואים ולסביות דתיים לחיות בצורה גלויה בקהילתם מבלי לוותר על נטייתם למען דתם, או מבלי לוותר על דתם למען נטייתם? האם הבשילה הקהילה הדתית להיפתח כלפי ציבור זה, כפי שהצליחה להיפתח בסוגיות רבות אחרות? האם יימצאו רבנים שיאותו לוותר על חזון ה"שינוי הכללי" לטובת יוזמה צנועה יותר, של אוזן קשבת למצוקות אישיות וסיוע בבניית זהות שלמה, משלימה ואינטגרלית?

דרושה 'עצת נפש' אמיתית ומוצלחת יותר. ■

32,933 גולשים לא טועים תגובת ארגון עצת נפש

ישראל וייס

ראשית ברצוני להודות לכותב על מחקרו המקיף בנושא ועל התייחסותו בין השאר לארגון 'עצת נפש'. ועם זאת, ברצוני לתקן כמה שגיאות בכתבה שעל אף נקודת המוצא הנכונה שלה, שגויה ומחמיצה את המטרה.

"מטרתו המוצהרת של המרכז, כפי שהיא מופיעה באתר, היא לעזור לאנשים דתיים הרוצים לשנות את נטייתם המינית ולתמוך בהם בהתמודדות הקשה" [מתוך הכתבה]. צדק הכותב באומרו שהפונים לארגון הם אנשים הרוצים לשנות את נטייתם, וממילא ברור כי אין כאן שינוי מגמתי-ציבורי כפייתי. על כן אינני יודע מניין הסיק הכותב כי "אנשי 'עצת נפש' מתעלמים מכך שרבים מן המטופלים – אם לא רובם המכריע – לא סובל מעצם הנטייה המינית אלא אך ורק מן הלחץ החברתי שבא בעקבותיה" [עיין סעיף 4 במאמר]. אמירה נחותה זו מעידה דווקא על התעלמותו של הכותב מפתחות הארגון לקבל כל פונה באשר הוא (חילוני, דתי וחרדי) אשר נטיותיו מציקות לו מכל סיבה שהיא, בין אישית ובין חברתית. לצערי, בולטת מאוד מגמת ההתרסה של הכותב כנגד הארגון, בחוסר יכולתו לקבל עוד ארגון המקל על חיי הפרט ועל קשייו בכל דרך שהיא (מוקד טלפוני, פורומים באינטרנט, פרסום מאמרים, קבוצות תמיכה וסדנאות).

נקודה מפליאה נוספת בכתבה מציינת 'ב'עצת נפש' מודעים לכך שמורה שינוף בתלמיד על נטייתו המינית, לא יקדם אותו לקראת פתרון (כלומר שינוי הנטייה) אלא רק יבצר אותו בדל"ת אמות של סודיות והסתרה. אך הם שומרים לעצמם, כגוף מקצועי-כביכול, את הזכות לבקר את הפונה אליהם, להציג בפניו את האנומליה של חייו, להנכיח בתודעתו את האשמה והבלבול, למנוע ממנו מידע ממשי ועדכני על הציבור ההומו-לסבי ולתייג אותו תחת סטריאוטיפים מיושנים."

אמירה זו רק מוכיחה עד כמה הכותב מעולם לא פנה, לא התקשר, לא נפגש ולא חווה כל התקשרות עם 'עצת נפש'. אם היה טורח לבצע זאת לפני כתיבת המאמר, בוודאי היה מוחק שורות שגויות אלו. וכך, רוויה הכתבה שגיאות ועיוותים שברצוני להאמין כי נעשו בתום לב, עד השורה האחרונה שבה מסיים הכותב בשאלה "האם ימצאו רבנים שיאזינו לוותר על חזון ה"שינוי הכללי" לטובת יוזמה צנועה יותר, של אוזן קשבת למצוקות אישיות וסיוע בבניית זהות שלמה, משלימה ואינטגרלית?". כתשובה, אפנה את תשומת לבו למשפט שכתב בעצמו בתחילת הכתבה על 'עצת נפש': "היוזמה עצמה ראויה כמובן לכל שבה. מעיון באתר עולה שאנשים רבים מוצאים ב'עצת נפש' אוזן קשבת למצוקות שאינם יכולים לגלות לאיש. ברור גם שההקלה שהם חשים במוצאם אוזן קשבת ותקווה לשינוי, מסייעת להם בהתמודדותם שהיא לגמרי לא קלה מבחינה רגשית ודתית". על כן, ברצוני להזמין את הכותב ואף את הקוראים ליצור קשר ולהתרשם באופן כן ואובייקטיבי בכל פנייה ושאלה לארגון, דרך אתר 'עצת נפש' www.atzat-nefesh.org ולהתרשם ממגוון הדעות והכתבות, הפורומים והמאמרים. כי בסופו של דבר, 32,933 גולשים אינם טועים.

הכותב הוא מנהל עצת נפש

www.atzat-nefesh.org

1. ראו דיון בנושא השו"ת באינטרנט ושאלות על חדמינות במאמרו של עזריאל ויינשטיין 'מרא דאתרא', דעות 16 (סיוון תשס"ג), עמוד 11.
2. תזכורת קצרצרה ואקראית להומוסקסואלים ש"עשו היסטוריה" – מיכלאנג'לו, לאונרדו דה וינצ'י, סומרסט מוהם, מישל מונטיין, לדוויג ויטגנשטיין, צ'ייקובסקי, ואלן טיורינג (ממציא המחשב הראשון).
3. לסיכום מעידון של נתונים על אודות תפוצת ההומו' ראו Robert P. Cabaj, Terry S. Stein, *Textbook of Homosexuality and Mental Health*, Washington D.C. 1996.
4. ראו למשל John Corvino (ed.) *Same Sex Oxford* 1997.
5. Bruce Bagemihl, *Biological Exuberance: Animal Homosexuality and Natural Diversity*, St. Martin's Press; 2000.
6. Bem Daryl, 'The E.B.E. Theory of Sexual Orientation', *Psychological Review* 103 (1996) pp.320-335.
7. Garofolo et al. 'The Association Between Health Risk Behavior and Sexual Orientation Among a School Based Sample of Adolescents', *Pediatrics* 101(1998) pp. 895-902.
8. Michael Ross, *The Married Homosexual Man*, New York 1983.
9. Ruperto M. Perez, Kurt A. Debord, and Kathleen J. Bieschke *Handbook of Counseling and Psychotherapy with Lesbian Gay and Bisexual Clients* 2000.
10. E Hooker, 'The Adjustment of The Male Overt Homosexual' *Journal of Projective Technique*, 21(1957), pp. 18-31.
11. Martin Duberman *Cures: A Gay Man's Odyssey*, New York 1992.
12. פרופ' סוקרידס לא שינה את דעתו עד היום. ב-1996 הוא הוציא ספר בשם "הומוסקסואליות – יותר מדי חופש" (Charles W. Socarides, *Homosexuality - The Freedom Too Far*, Adam Margrave Books 1995).
13. ובו הוא ממשיך לדבוק בעמדה הרואה בנטייה חד-מינית פתולוגיה והפרעה. בנו, ריצ'רד סוקרידס, הנו אחד ממפעילי הגאווה המובילים בארה"ב.
14. כל המובאות מן האתר מופיעות בלשונן.
15. ממש לאחרונה פורסם ב- Archives of Sexual Behavior מחקרו של פרופ' רוברט ספיצר מאוני' קולומביה. פרופ' ספיצר בדק את אלו ש"הפסיקו להיות הומוסקסואלים" ומצא אצל כ-200 מהם "תזוה משמעותית" לכיוון הטרוסקסואלי. מבלי להיכנס לפגמים בשיטת הבדיקה במחקר שעליה העירו רבים מהמבקרים של ספיצר, ראוי לציין כי גם לפי המחקר הזה רק אצל 11% מהגברים ו-37% מהנשים שטענו כי "השתנו" אין היום כלל משיכה לבני מינם.
16. A. Shidlo & M. Schroeder, 'Changing Sexual Orientation: The Consumer Report' *Professional Psychology: Research and Practice* 33 (2002) pp. 249-259.
17. כך, שני המייסדים של תנועת Exodus בארצות-הברית, בה חברים "הומוסקסואלים שנטשו את נטייתם", עזבו את התנועה בתום חמש שנות פעילות והתחננו זה עם זה; מי שניהל את התנועה אחריהם נתפס כשהוא מנהל רומן עם מטופליו-בנימינו. ראו Wayne Besen *Anything But Straight*, 2003.
18. גם בעבודות של המטפלים המתמרים לשנות נטייה מינית וגם באתרי האינטרנט שלהם לא מדובר לרוב על שינוי הנטייה אלא על "יציאה מהומוסקסואליות", 'התנזרות', 'הקמת משפחה' וכו'.
19. ראו למשל Josef Nicolosi *Reparative Therapy of Male Homosexuality* 1991.
20. מעניין לציין כי גם ניקולוסי וגם אחרים שדוגלים בשינוי הנטייה (כולל "עצת נפש") כמעט שאינם מזכירים כלל את הסיבות האפשריות לנטייה הלסבית. סביר מאוד להניח שזה נובע מזלזול מסורתי כללי באישה בכלל ובבנייית שלה בפרט. וגם מתפיסה של תפקידים מייניים הנוקשה יותר כלפי גבר. ראו למשל Jack Drescher, 'Ethical Concerns Raised When Patients Seek to Change Same-Sex Attractions' *Journal of Gay and Lesbian Psychotherapy*, 5:3-4 (2002).

